

O LAŽIRANJU ODGOVORA U UPITNICIMA LIČNOSTI

Željko Jerneić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu

Odgovaraju li kandidati na tvrdnje u upitnicima ličnosti iskreno ili lažiraju svoje odgovore kako bi se prikazali u boljem svjetlu i sebi osigurali poželjne ishode (npr. dobiti posao), pitanje je koje je pobudilo interes istraživača praktički od časa kad su se upitnici ličnosti počeli koristiti u selekcijske svrhe. Na stotine istraživanja provedenih od tada do danas unaprijedilo je naše spoznaje o problemu lažiranja odgovora i otvorilo mnoge nove vidike, ali suglasje o tome koliko je ono stvarni metrijski i praktični problem i kako ga riješiti još uvijek nije postignuto. Čini se da se samo u jednom manje-više svi slažu: lažiranje odgovora se u selekcijskim situacijama događa, a neki pojedinci za razliku od drugih pojedinaca lažiraju svoje odgovore nerazmjerno više. Budući da su mnoga specifična pa i fundamentalna pitanja vezana uz lažiranje odgovora ostala neriješena, u sklopu projekta „Ličnost i socijalno poželjno odgovaranje“ pokrenuli smo seriju međusobno povezanih istraživanja kojih je cilj višestruk: (a) rasvijetliti prirodu neiskrenog odgovaranja u upitnicima ličnosti, (b) utvrditi čimbenike koji do njega dovode, (c) unaprijediti postupke kojima se ono može detektirati, umanjiti ili spriječiti, te (d) ispitati kakve posljedice ono ima na valjanost upitnika ličnosti i kvalitetu selekcijskih odluka. U izlaganju će biti prikazana neka od tih istraživanja i izneseni glavni nalazi do kojih smo u njima došli, a težište će biti na nalazima koji se odnose na provjeru teorijskih pretpostavki o svjesnim i nesvjesnim komponentama socijalno poželjnog odgovaranja u različitim motivacijskim kontekstima te na provjeru različitih postupka za detektiranje i obeshrabrivanje lažiranja odgovora u upitnicima ličnosti.

Ključne riječi / Keywords: upitnici ličnosti, lažiranje odgovora, selekcijske situacije